

ที่ สม ๐๐๐๓/ ๑๐๓

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
รหัส 29290
วันที่ 26 มี.ค. ๕8 พ.ศ. ๑๐๐ น.

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติฯ
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร
๑๐๒๑๐

๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๘

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
รหัสเรื่อง : ส17735
วันที่ : 520598/58
วันที่ : 26 ต.ค. 58 เวลา : 13:27

เรื่อง ผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการตรวจสอบที่ ๔๘๗-๔๘๘/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๘
จำนวน ๑๔ หน้า

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นสมควรให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ
ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อรัฐบาล กรณีการเข้าถึงสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขของผู้ต้องขังโดย
มีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับเรื่องร้องเรียนตั้งแต่ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๖ จำนวน
๓ คำร้อง ซึ่งเป็นประเด็นเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ
ของผู้ต้องขังไว้พิจารณา ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้ร้อง(ปกปิดชื่อ) ได้ร้องเรียนตามคำร้องที่ ๕๐๔/๒๕๕๕ ลงวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๕๕
ว่า ผู้ร้องถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีอยู่ที่เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความเสี่ยงต่อชีวิตสูง
เนื่องจากมีโรคประจำตัวเกี่ยวกับนิ้ว จึงขอความช่วยเหลือให้ได้รับการประกันตัวเพื่อออกมารักษาทันที
โรงพยาบาลภายนอกเรือนจำ

๑.๒ ผู้ร้อง นางสาวสุธารี วรรณศิริ องค์กรแอมเนสตี้อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย
ได้ร้องเรียนตามคำร้องที่ ๑๒๐/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๖ ดังนี้ กรณีที่ ๑ ผู้ต้องขังชายชาวไนจีเรียถูก
คุมขังอยู่ที่เรือนจำกลางบางขวาง มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพขั้นรุนแรงโดยร่างกายซีดหนึ่งไม่มีเรี่ยวแรง แพทย์ได้
นัดตรวจร่างกายแต่เรือนจำไม่อนุญาตให้นำตัวผู้ต้องขังออกไปภายนอกเรือนจำ และกรณีที่ ๒ เนื่องจากตาม
ตารางประจำวันของเรือนจำกลางบางขวาง ผู้ต้องขังต้องอยู่ในเรือนนอนตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา ถึง ๐๗.๐๐
นาฬิกา เดิมจะมีผู้ต้องขังชุดสีน้ำเงินทำหน้าที่สอดส่องและแจ้งต่อผู้คุมหากเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉินขึ้นแต่ปัจจุบันได้
มีการยกเลิกจึงร้องเรียนให้ตรวจสอบและเร่งรัดให้ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยได้รับการรักษาพยาบาลที่ได้มาตรฐาน

๑.๓ ผู้ร้อง Mr. Grahame Sharp ได้ร้องเรียนตามคำร้องที่ ๑๕๘/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม
๒๕๕๖ ว่า เพื่อนของผู้ร้องเป็นผู้ต้องขังจำคุกอยู่ที่เรือนจำพิเศษพัทยาและเคยมีประวัติเจ็บป่วยด้วยอาการทางจิต
จำต้องรับประทานยาระงับประสาทเพื่อบรรเทาอาการ PTSD แต่ไม่ได้รับประทานยาดังกล่าว จึงร้องเรียนเพื่อขอ
ความช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังได้รับการรักษาอาการป่วยจากภาวะทางจิตและได้รับยาที่เหมาะสม

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอ

เพื่อให้ผู้ต้องขังในประเทศไทยได้เข้าถึงสิทธิทางสุขภาพอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ กติการะหว่างประเทศหรือพันธกรณีระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังในเรือนจำควรได้รับการเข้าถึงบริการสาธารณสุขอันมีมาตรฐานและประสิทธิภาพที่พึงจะได้รับอย่างเท่าเทียมกัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นสมควรให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายต่อรัฐบาลตามนัยมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑)

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารายงานดังกล่าว และมอบหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๔.สาระสำคัญของเรื่อง

การขอความช่วยเหลือเพื่อให้ผู้ต้องขังในประเทศไทยได้เข้าถึงสิทธิทางสุขภาพอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน

๔.๑ การตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีตามคำร้อง เรือนจำได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถึงขั้นตอนการดูแลผู้ต้องขังเจ็บป่วยภายในเรือนจำตั้งแต่แรกเข้า ทำประวัติและจัดแพทย์เข้ารับการรักษาระหว่างต้องขังหากเจ็บป่วยรุนแรงจะส่งตัวไปโรงพยาบาลภายนอกตามลำดับ

๔.๒ จากผลการศึกษาของคณะทำงานศึกษาการเข้าถึงบริการสุขภาพตามสิทธิของผู้ต้องขังในประเทศไทย ในคณะกรรมการด้านสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เห็นว่า การเจ็บป่วยของผู้ต้องขังควรได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างมีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ การส่งตัวผู้ต้องขังออกไปรับการรักษาพยาบาลยังสถานพยาบาลนอกเรือนจำยังมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ ซึ่งกฎระเบียบ เรื่องกำลังเจ้าหน้าที่ของกรมราชทัณฑ์ และจากพฤติกรรมของผู้ต้องขังที่เคยเกิดขึ้นมาก่อนยังเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการใช้ดุลพินิจตัดสินใจส่งตัวออกไปรับการรักษาพยาบาลภายนอกของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ด้านความมั่นคง เพราะอาจเป็นช่องทางให้ผู้ต้องขังหลบหนี ปัจจุบันระเบียบของ กรมราชทัณฑ์กำหนดว่า เมื่อผู้ต้องขังออกไปรับการรักษาพยาบาลภายนอก ๑ คน ต้องมีเจ้าหน้าที่ไปควบคุม ๒ คน หากค้างคืนก็ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยควบคุมอยู่ตลอด ๒๔ ชั่วโมง มีผลให้กำลังเจ้าหน้าที่ภายในเรือนจำมีไม่เพียงพอ ในส่วนผู้ป่วยกรณีฉุกเฉินหรือผู้ป่วยรายใหม่ที่มีอาการเจ็บป่วยเกินกำลังสถานพยาบาลภายในเรือนจำอาจยังต้องพบกับปัญหาอยู่ว่าจะมีโอกาสถูกส่งตัวออกไปรับการรักษาพยาบาลนอกหรือไม่ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาอุปสรรคจากกฎระเบียบของกรมราชทัณฑ์ที่ห้ามเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ควบคุมผู้ต้องขังข้ามเขตพื้นที่ ตามการแบ่งของกรมราชทัณฑ์ ทำให้ผู้ต้องขังที่อยู่ในต่างจังหวัดไม่ถูกส่งตัวเข้ามารักษายังโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร หรือไปยังโรงพยาบาล ในจังหวัดอื่นที่มีความเชี่ยวชาญในการรักษาโรคมามากกว่า

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ ก่อนที่ผู้ต้องขังแต่ละคนจะได้รับสิทธิในการมาถึงสถานพยาบาลเพื่อรับการตรวจรักษาและเข้าถึงการรักษายังมีขั้นตอนซึ่งแตกต่างกัน แต่หากมีผู้ป่วยกรณีฉุกเฉินก็จะได้รับการรักษาก่อนเป็นกรณีพิเศษ เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีกำลังไม่เพียงพอ และป้องกันไม่ให้ผู้ต้องขังที่ถูกแยกขังคนละแดนใช้สถานพยาบาลเป็นที่นัดหมายเพื่อทำสิ่งที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบของเรือนจำ ซึ่งก่อนที่ผู้ต้องขังจะได้รับอนุญาตให้มายังสถานพยาบาลจะต้องเขียนคำร้องส่งผู้บัญชาการแดนก่อนล่วงหน้า หากผู้บัญชาการแดนพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ต้องขังแล้วไม่เชื่อว่าเจ็บป่วยจริงก็อาจไม่อนุญาตให้เข้าถึงสถานพยาบาลได้ เรือนจำหลายแห่งใช้ระบบคัดกรองในแดนก่อนเพื่อไม่ให้มีปริมาณผู้ต้องขังมาที่สถานพยาบาลจำนวนมากจนเป็นภาระของสถานพยาบาลมากเกินไป โดยส่วนใหญ่เรือนจำจะให้อาสาสมัครนักโทษประจำ

แต่นั้นเป็นผู้คัดกรองเบื้องต้น จึงมีความเป็นไปได้ที่อาสาสมัครคัดกรองหรือผู้บัญชาการแดนซึ่งไม่มีความรู้เฉพาะทางการแพทย์จะวินิจฉัยผิด และทำให้ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยเข้าไม่ถึงบริการด้านสุขภาพตามสิทธิของตน

กรณีตามคำร้อง ขอความช่วยเหลือให้ผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยขณะถูกคุมขังในเรือนจำและขอไปรับการรักษาด่วนในโรงพยาบาลภายนอกเรือนจำแต่ได้รับการปฏิเสธนั้น ทางเรือนจำได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติถึงขั้นตอนการดูแลผู้ต้องขังเจ็บป่วยภายในเรือนจำ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในการส่งตัวไปรักษาพยาบาลตามสมควรแก่กรณีแล้ว

๕. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล

เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาสั่งการต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๕.๑ กระทรวงสาธารณสุข

๑) กระทรวงสาธารณสุขโดยโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ควรจัดกำลังเจ้าหน้าที่เข้ามาดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ เช่น จัดแพทย์เฉพาะทางเข้ามาตรวจรักษาเป็นครั้งคราว หรือจัดแบ่งเป็นวัสดุเวชภัณฑ์ หรือการให้บริการต่างๆ หากโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ใดไม่มีศักยภาพหรือกำลังเจ้าหน้าที่เพียงพอในการให้บริการสุขภาพกับเรือนจำให้จัดสรรงบประมาณให้กับเรือนจำเพื่อจัดจ้างเอกชนเข้ามาดำเนินการแทน

๒) กระทรวงสาธารณสุข โดยโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ที่ต้องรับการส่งตัวผู้ต้องขังควรประสานงานกับกรมราชทัณฑ์พิจารณาจัดห้องพักรักษาไว้สำหรับผู้ต้องขังที่ถูกส่งต่อมาจากเรือนจำ และสถานที่สำหรับนอนเฝ้าของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ให้มีลักษณะเหมาะสมกับการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนี

๕.๒ กรมราชทัณฑ์

๑) กรมราชทัณฑ์โดยเรือนจำและโรงพยาบาลในเขตพื้นที่แต่ละแห่งควรประสานงานกันเพื่อจัดตั้งระบบการส่งตัวผู้ต้องขังไปตรวจรักษา เช่น ให้มีช่องทางเข้าพิเศษที่ไม่ต้องนั่งรอคิวร่วมกับผู้ป่วยทั่วไป เพื่อให้เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์สะดวกในการควบคุมดูแล

๒) กรมราชทัณฑ์ควรออกแบบการเชื่อมต่อฐานข้อมูลของผู้ต้องขังเข้ากับฐานข้อมูลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพและสำนักงานประกันสังคม หากมีผู้ต้องขังรายใหม่เข้ามา เมื่อได้หมายเลขประจำตัว ๑๓ หลักแล้ว ให้สามารถเชื่อมต่อข้อมูลเพื่อโอนย้ายสิทธิการรักษาพยาบาลของผู้ต้องขังได้โดยอัตโนมัติ เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่กรมราชทัณฑ์ในการรวบรวมเอกสารเพื่อยื่นต่อสำนักงานหลักประกันสุขภาพและสำนักงานประกันสังคม

๓) กรมราชทัณฑ์ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่ไม่ใช่พยาบาลวิชาชีพ ทำหน้าที่ทางธุรการในการติดต่อประสานงาน และขึ้นทะเบียนสิทธิการรักษาพยาบาลให้ตรงกับความเป็นจริงและ ทันสมัยที่สุด และจัดให้มีการอบรมอาสาสมัครผู้ต้องขังให้ทำหน้าที่ก็จะลักษณะเพื่อลดภาระของพยาบาลวิชาชีพในงานธุรการเพื่อให้พยาบาลมีเวลาในการตรวจรักษาผู้ต้องขังมากขึ้น

๔) กรมราชทัณฑ์ควรมีนโยบายให้สถานพยาบาลในเรือนจำแต่ละแห่ง ประสานงานกับโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ เพื่อพัฒนาระบบวิดีโอคอนเฟอร์เรนซ์เชื่อมต่อระหว่างสถานพยาบาลในเรือนจำไปยังโรงพยาบาลในเขตพื้นที่ สำหรับกรณีที่ต้องปรึกษาแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อลดภาระของเจ้าหน้าที่ที่ไม่จำเป็นต้องส่งตัวผู้ต้องขังออกไปภายนอกทุกกรณี

๕) กรมราชทัณฑ์ควรจัดให้รถของเรือนจำที่ทำหน้าที่นำผู้ต้องขังส่งโรงพยาบาลภายนอกมีเครื่องมือช่วยชีวิตขณะเดินทางไปยังโรงพยาบาลด้วย โดยอาจประสานร่วมมือกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่ที่มีอุปกรณ์หรือมีรถฉุกเฉิน หรือประสานงานกับระบบรถฉุกเฉิน ๑๖๖๙ ให้มีช่องทางที่สะดวกในการมารับผู้ต้องขังออกจากเรือนจำได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น

๖) กรมราชทัณฑ์ควรพิจารณาตั้งหน่วยกำลังพิเศษขึ้นมาสำหรับทำหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังไปส่งยังสถานพยาบาล หากเรือนจำใดมีความจำเป็นที่จะต้องส่งผู้ต้องขังจำนวนมากก็ให้ขอคำสั่งเจ้าหน้าที่

หน่วยกำลังพิเศษจากส่วนกลางไปควบคุมดูแลผู้ต้องขังได้ ซึ่งหน่วยกำลังพิเศษนี้ควรมีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังข้ามเขตสำหรับการเดินทางไปรับการรักษาในโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร หรือจังหวัดอื่น

๓) กรมราชทัณฑ์ โดยเรือนจำแต่ละแห่งควรส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความรู้ในการดูแลสุขภาพของตนเอง ด้วยการจัดให้มีหนังสือความรู้เกี่ยวกับการระวังและป้องกันโรคเบื้องต้น และส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายในเรือนจำเป็นประจำ

๔) กองการแพทย์ กรมราชทัณฑ์ ควรประสานงานกับกรมสุขภาพจิตเพื่อจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญเรื่องสุขภาพจิตเข้ามาดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำให้มากขึ้น โดยคำนึงถึงว่าผู้ต้องขังในเรือนจำส่วนใหญ่ตกอยู่ในภาวะเครียดและเป็นกลุ่มคนที่มีความเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านสุขภาพจิตมากกว่าคนทั่วไป

๕) สถานพยาบาลในเรือนจำแต่ละแห่งควรมีมาตรการคัดกรองโรคระบาดที่เป็นอันตรายต่อผู้ต้องขังให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับมาตรการส่งเสริมและป้องกันโรคของคนทั่วไป โดยควรตรวจผู้ต้องขังทุกคนและมีการตรวจร่างกายเป็นประจำ เช่น ควรมีการเอ็กซเรย์ปอดหาเชื้อวัณโรค การแจกวัคซีนไข้หวัดใหญ่ในเรือนจำ ระบบการตรวจและการคัดกรองต้องพัฒนา

๖. ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

๑) กระทรวงสาธารณสุขควรออกระเบียบกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำให้โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ของเรือนจำที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติตามจำนวนค่าหัวของประชากรในเรือนจำ มีหน้าที่จัดบุคลากรและจัดบริการให้แก่เรือนจำ เช่น จัดให้เจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลมาช่วยดูแลขั้นตอนการคัดกรองผู้ต้องขัง หรือการตรวจโรคประจำปีเป็นประจำ และให้เพิ่มผู้ต้องขังเข้าไปในนิยามของคำว่า “กลุ่มเปราะบาง”

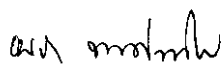
๒) กรมราชทัณฑ์ควรพิจารณาจัดทำระเบียบวิธีปฏิบัติ หรือแก้ไขปรับปรุงระเบียบกรมราชทัณฑ์ ฉบับที่ ๖ เรื่อง การอนุญาตให้ผู้ต้องขังออกไปรักษาตัวนอกเรือนจำ ให้มีความชัดเจนเกี่ยวกับการปฏิบัติเมื่อเกิดกรณีที่ผู้ต้องขังเจ็บป่วยฉุกเฉิน เพื่อให้มีมาตรฐานที่รับรองได้ว่าผู้ต้องขังที่เจ็บป่วยฉุกเฉินจะเข้าถึงการรักษาพยาบาลอย่างทันที่

๗. ข้อเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณารายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีดังกล่าว และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะพิจารณาดำเนินการต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ศาสตราจารย์อมรา พงศาพิชญ์)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โทร ๐๒-๑๔๑๓๙๔๓๕ (อัญญาธรรมา)

โทร ๐๒-๑๔๑๓๙๔๔๘